

Polónyi István

A felnőttképzés megtérülései

*MELLearn – Felsőoktatási Hálózat az Életen Át Tartó Tanulásért
Egyesület*

14. Nemzeti és Nemzetközi Lifelong Learning Konferencia

***A felsőoktatási lifelong learning társadalmi és gazdasági
haszna: kutatás – fejlesztés – innováció***

***Social and Economic Benefits of University Lifelong Learning:
Research – Development and Innovation***

Debreceni Egyetem

2018. április 19-20.

Az oktatás megtérülő egyéni befektetés

Adam Smith (1723-1790)

- "Költséges új gépet azért állítunk üzembe, mert azt várjuk, hogy különleges munkájával, amit teljes elavulásig végez, nemcsak megtéríti nekünk a ráfordított tőkét, hanem ezen felül még meghozza legalábbis a szokásos profitot.

- *Ilyen költséges géphez hasonlíthatjuk az olyan embert, aki sok munkát és időt áldoz, hogy kitanuljon valami különleges készséget és szaktudást igénylő mesterséget. Azt várjuk, hogy a munka, amit magtanult, az egyszerű munka béréen felül megtéríti a tanulásra fordított összes költséget, és ezen felül meghozza egy a költségösszeggel egyenlő nagyságú tőkének legalábbis a szokásos profitját.*

200 év múlva

Az oktatás egyéni hozama (**Gary Stanley Becker 1930-2014**)

Az oktatást alapvetően magánbefektetésnek tekinti, olyan **beruházásnak, amelynek gazdaságosságát a jövőben elérhető jövedelmek alapján lehet meghatározni.**

Az iskolázás egyéni - illetve családi - költségeit, valamint a tanuló idő alatt elmaradt kereseteket tőkeként összesíti. A főiskola elvégzésének összes magánköltségét közvetett és közvetlen költségekre bontotta,

- **A közvetlen költségek**
 - a **tandíjat**,
 - a tanúláshoz szükséges **könyvek ára**
 - **megélhetési költségeket** azon felül, ami akkor is fellépett volna, ha az adott személy nem tanult volna tovább.
- **A közvetett költségrészbe a továbbtanulás miatt elmaradt kereseteket számította**
- Ezeket állítja szembe azzal a **jövedelemtöbblettel, amelyet a magasabb képzettségű dolgozók élveznek az alacsonyabb képzettségűekkel szemben.**

Az emberi tőke

Már *A. Smith* is az állótőke részének tekinti "a lakosság, illetve a társadalom valamennyi tagjának minden gazdaságilag hasznos tudását és képességét."

Theodore William Schultz (1902 – 1998) szerint a munkaerő gazdasági szerepében meghatározó jelentőségű emberi tudás egy hosszú, költséges folyamat eredményeképpen alakul ki, amely leginkább a beruházási folyamathoz hasonlít, s a fogyasztásnak nevezett folyamat jó része az emberi tőkébe való beruházást jelent. Az emberi tőkébe eszközölt ilyen beruházások megmagyarázzák az egy dolgozóra jutó reáljövedelem növekedésének legnagyobb részét.

Az *emberi képességeket növelő tevékenységek öt fő kategóriája*:

(1) az *egészségügyi* létesítmények és szolgáltatások - amelyek az emberek élettartamát, erejét, állóképességét, vitalitását és életképességét befolyásolják;

(2) a *munka közbeni képzés*;

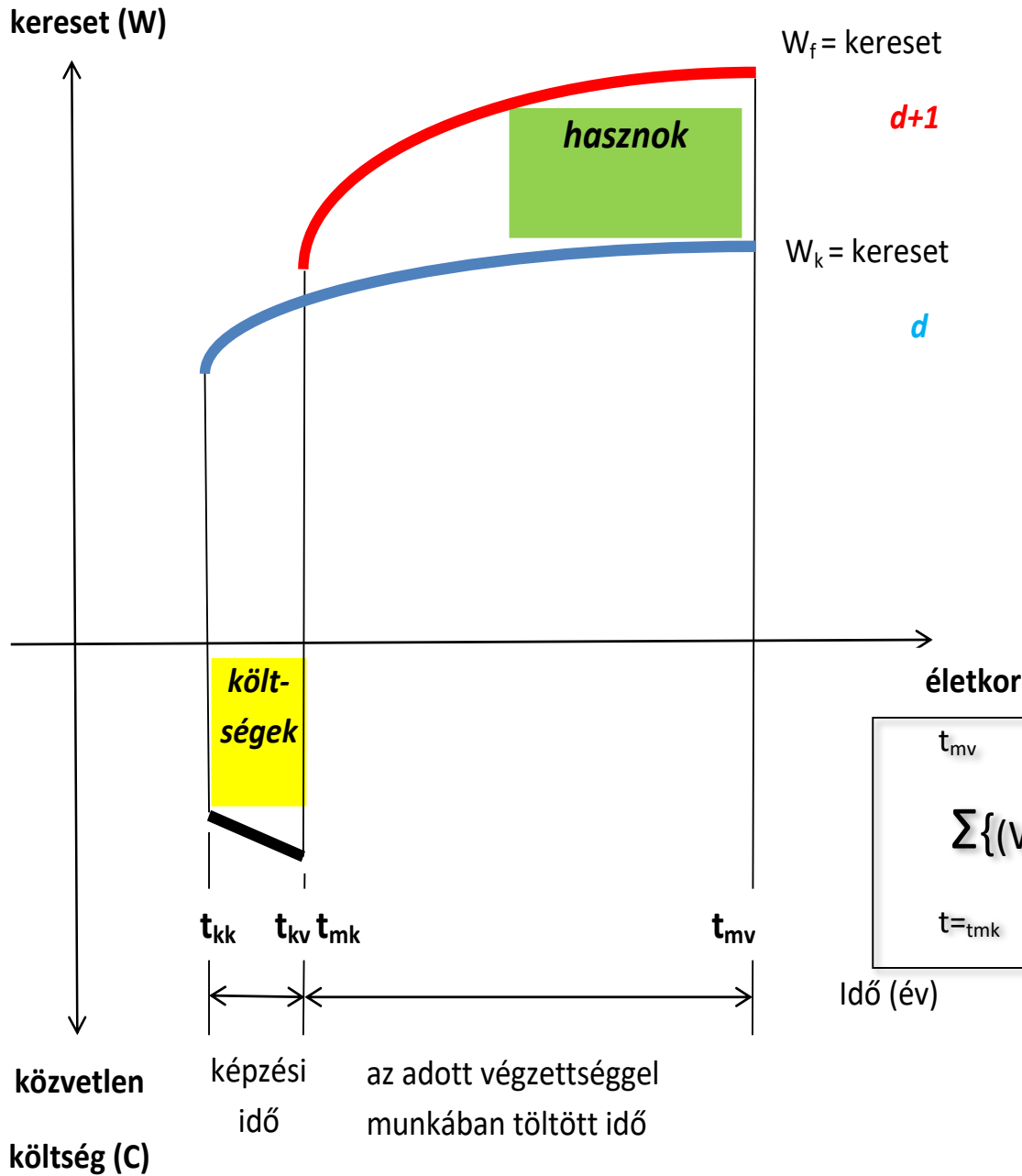
(3) a formális, szervezett, *elemi, közép- és felsőfokú oktatás*;

(4) a *felnőttképzési* programok; valamint

(5) az *egyének és családok vándorlása* a változó munkalehetőségekhez való alkalmazkodás érdekében.

Leegyszerűsítve úgy fogalmazhatunk, hogy *az emberi tőkeképződés olyan beruházás amelynek során növekszik az egyén termelékenysége, s ennek következtében növekszik részint az egyén jövedelme, részint az egész gazdaság teljesítőképesége.*

Az oktatás megtérülésének számítása

$$\sum_{t=t_{mk}}^{t_{mv}} \{(W_{d+1} + W_d)_t / (1+r)^t\} = \sum_{t=t_{kk}}^{t_{kv}} (W_d + C_{d+1})(1+r)^t$$

Az oktatás társadalmi hozama

Ráfordítások (oktatásra, egészségügyre) közösségi kiadások, adóátengedések stb.

Hozamok

- Közvetlen: magasabb adóbevételek
- Közvetett (externáliák):
 - »Az oktatás következtében a **demokratikus intézmények hatékonyan működtethetők; társadalmi kohézió**
 - »Az embereknek - illetve a munkaerőnek – **megnő a technikai változásokhoz való alkalmazkodóképessége;**
 - »**Alacsonyabb szociális, munkanélküliséget** kompenzáló és egészségügyi kiadások;
 - »**Alacsonyabb a bűnözés**, amely csökkenti a bűnüldözési és a büntetés-végrehajtási rendszer költségeit;
 - »Kevesebb tökéletlenség a tőkepiacon;
 - »**Közösségileg előállított közszolgáltatások növekedése.**
- Ezekkel szokták az állami szerepvállalást indokolni az oktatásban

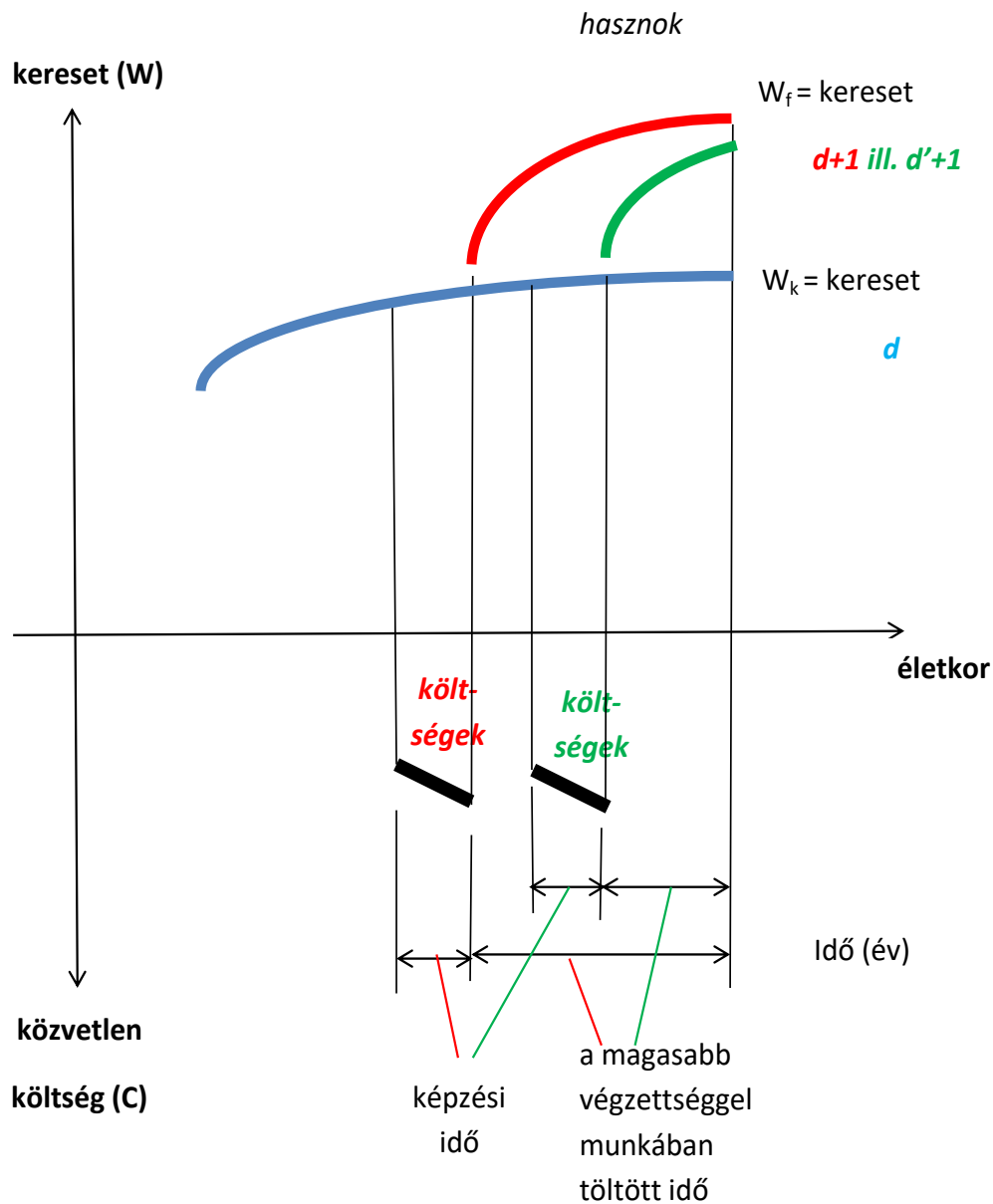
A tanulás egyéni és közösségi előnyei

	Magán	Közösség
Pénzügyi	• Növekvő jövedelem és gazdagság• Növelt termelékenység és jövedelmezőség	• Az adóbevételek növekedése• Megnövekedett foglalkoztatás• Csökkent egészségügyi költségek• Csökkent bűnözés
Nem pénzügyi	• Jobb egészségügyi állapot• Nagyobb életviteli elégedettség• Az egyéni jólét növelése	• Társadalmi tőke• A társadalmi kohézió• Szociális bizalom• Jól működő demokrácia• Politikai stabilitás• A gyermekszegénység csökkenése

Az oktatás társadalmi és magán megtérülési rátái régióként és oktatási szintenként (2000-es évek elején)

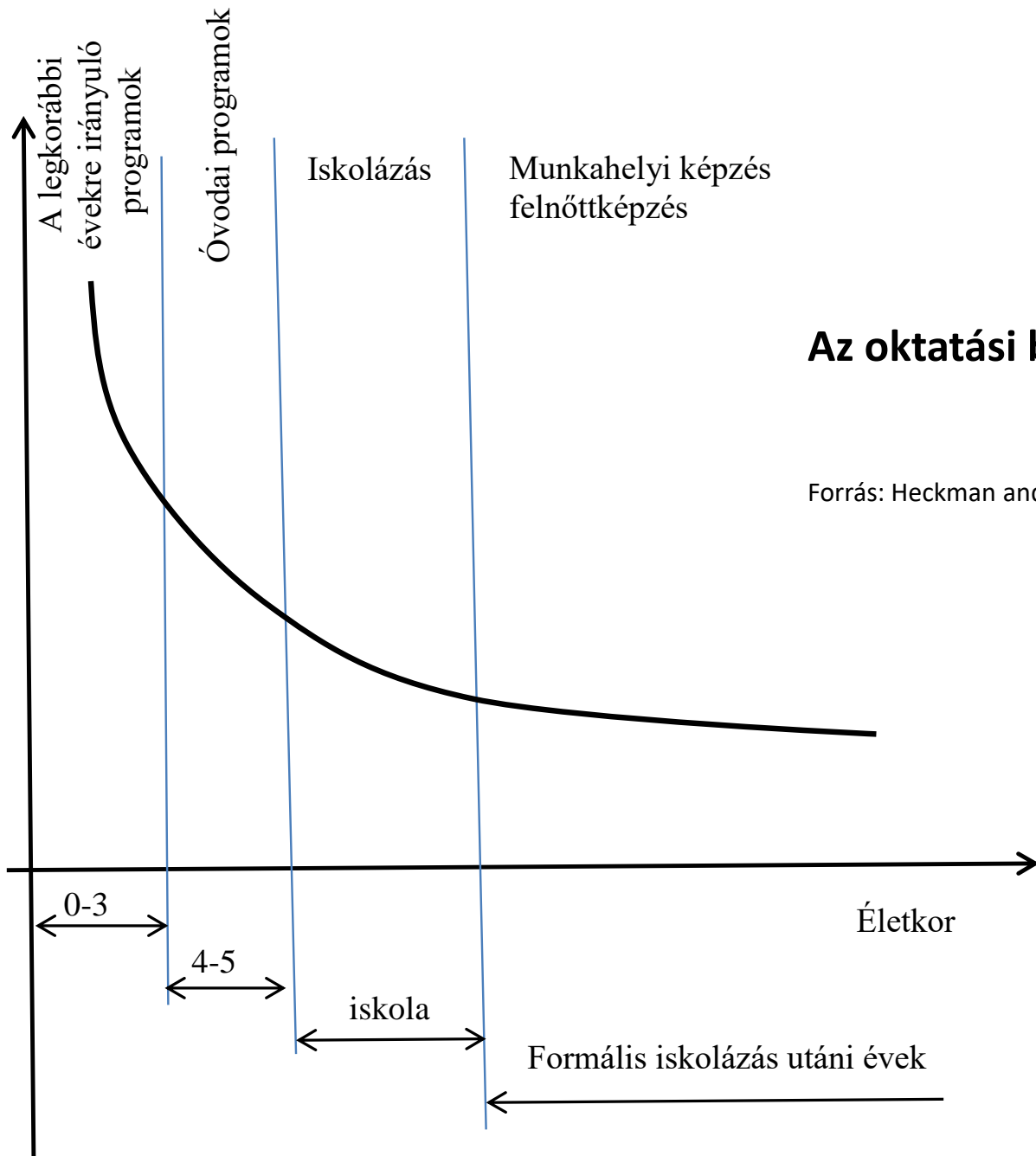
Region	Social			Privat		
	Primary	Secondary	Higher	Primary	Secondary	Higher
Asia (non OECD)	16.2	11.1	11.0	20.0	15.8	18.2
Africa (non OECD)	15.6	9.7	9.9	13.8	13.6	18.8
Latin America/Caribbean	17.4	12.9	12.3	26.6	17.0	19.5
OECD	8.5	9.4	8.5	13.4	11.3	11.6
Sub-Saharan Africa	25.4	18.4	11.3	37.6	24.6	27.8
World	18.9	13.1	10.8	26.6	17.0	19.0

Forrás: Psacharopoulos and Patrinos (2004), illetve Psacharopoulos (2014)

A felnőttkori továbbtanulás költség, kereset és idő összefüggései

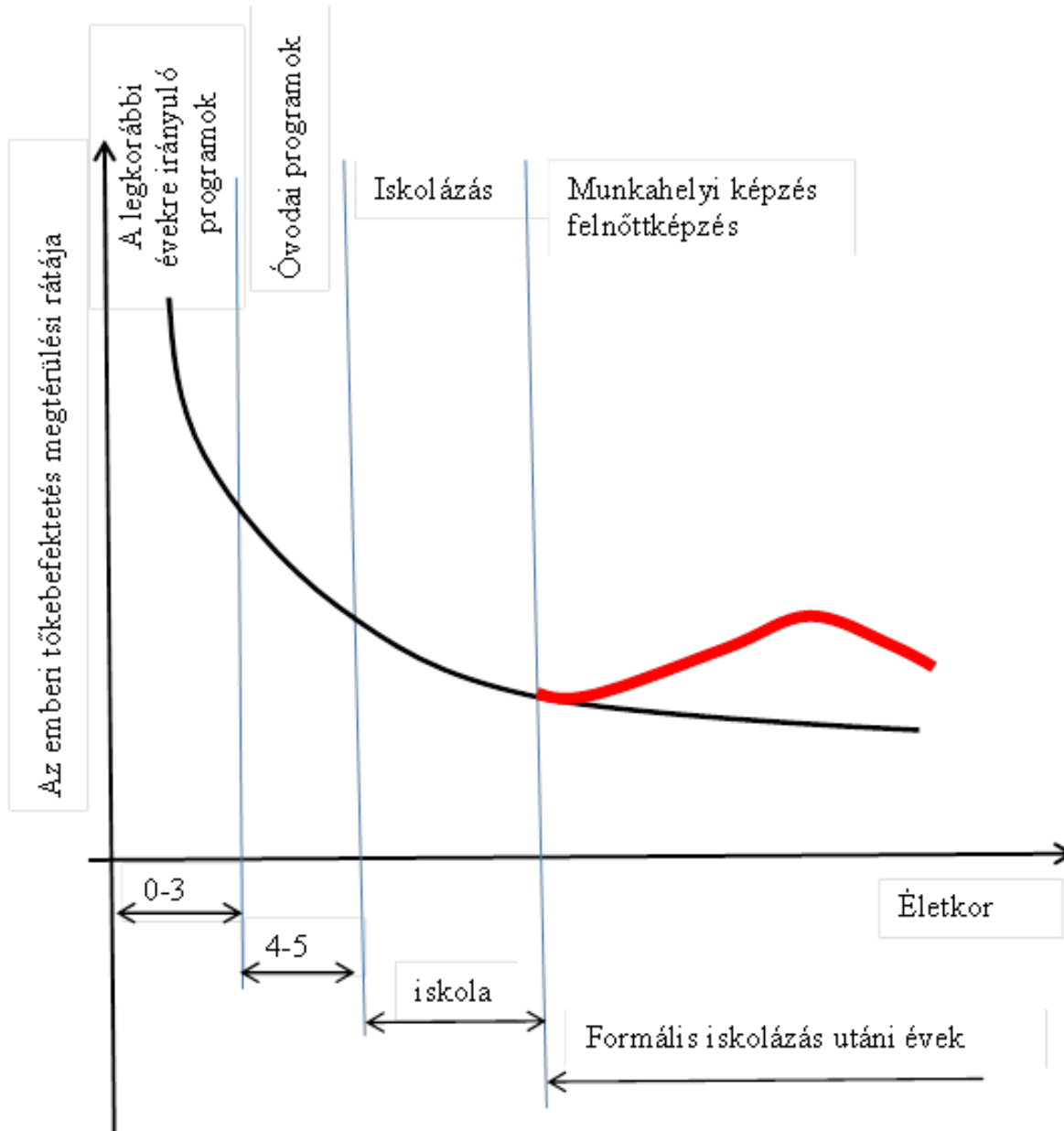
Az emberi tőkebefektetés megtérülési rátája

Az oktatási befektetések összegzése

Forrás: Heckman and Masterov (2005), Heckman (2011)

A felnőttkori tanulás megtérülése

A hazai viszonyokra vonatkozó számítások (Polónyi 2004) – amelyek **az (iskolarendszerű) felnőttképzés megtérülését** vizsgálták – a fenti szakértői anyaghoz hasonlóan **a felnővekvő nemzedék oktatási megtérülési rátáinál magasabb megtérülést mutattak**, (ami logikus is, hiszen a felnőttképzés esetében a kieső kereset, amely a ráfordítás egyik legnagyobb tétele, jelentősen kisebb, hiszen a felnőttképzési programok általában lényegesen intenzívebbek.)

Financing Adult Learning Final Report Thematic Working Group Brussels, 22nd October 2013

„Miért fektessünk a felnőttoktatásba”?

- „2020-ra az összes munkahely több mint **egyharmada felsőfokú képezéseket** igényel, és csak **15% -a várhatóan alacsony képzettségű**.
- Ugyanakkor **jelenleg a felnőttek 25%-a csak alacsony képzettségi szinttel rendelkezik**.
- **A felnőttkori tanulás 20 millió embert emelhet ki a szegénységből és a társadalmi kirekesztésből - ezért azok képzése nélkülözhetetlen, akik alacsonyabb készségekkel bírnak a munkaerőpiacra való belépésre, maradásra vagy a munkaerőpiacon való visszatérésre = A felnőttek képzettségi szintjének javítása javítja a foglalkoztatáshoz való hozzáférést.**
- **”a tanulásban való részvétel pozitív hatással van a szélesebb társadalmi előnyökre is, mint például az egészségesebb életmód, a közösségi feszültség csökkenése és a jólét megtapasztalása.**
- **„a kezdeti oktatás után a tanulásban való részvétel aránya gyorsan csökken, és a további részvétel jóval magasabb azok között, akik már részesültek a magasabb szintű oktatásban.” == a magas szintű és középszintű készségekkel rendelkezők felkészítése fontos a gazdasági fejlődéshez,**

Financing Adult Learning Final Report Thematic Working Group Brussels, 22nd October 2013 -folyt

„Ki fizesse a felnőttkori tanulást?”

Egyensúlyt kell teremteni

- a kormány,
- a munkaadók,
- az egyének és
- más érdekeltek - köztük a civil társadalmi szervezetek – **finanszírozásának felelősségvállalásában annak érdekében, hogy elegendő befektetést biztosítsanak a felnőttoktatásba.**
- A kormánynak fontos szerepe van **a hátrányos helyzetű csoportok finanszírozásában és a piaci hiányosságok korrigálásában.**
- A munkáltatók és magánszemélyek **a saját észlelt költségeik és előnyeik alapján** végeznek beruházásokat.
- A költségmegosztás, amely az előnyöket tükrözi, stabilabb és fenntarthatóbb finanszírozási környezetet eredményezhet. (Im.: 4.p.)

Financing Adult Learning Final Report Thematic Working Group Brussels, 22nd October 2013 -folyt

„Hogyan finanszírozzuk a felnőttkori tanulást?”

- A különböző nemzeti gyakorlatokat áttekintve a finanszírozási eszközök széles skálája létezik. Az adott **finanszírozási eszköz kiválasztásánál** azt kell szem előtt tartani, hogy, milyen hajtással van
 - a tanulók **hozzáférhetőségére**,
 - a **szolgáltatók fenntarthatóságára** és
 - az esetleges **költséghatékonyságra** is.(Im.: 5p)
- Ugyanakkor **szükség van a befektetések megtérülési rátájára vonatkozó jobb tájékoztatásra.** (Financing Adult Learning 2013:4)

Financing Adult Learning Final Report Thematic Working Group Brussels, 22nd October 2013 -folyt

Kulcsüzenetek:

- **A felnőttkori tanulásba történő befektetés a jobb készségek és kompetenciák fejlesztése révén egy igazságosabb, koherens, fenntartható és versenyképesebb Európát teremt.**
- **A jól és hatékonyan szervezett felnőttkori tanulás megtérülés mértéke ugyanolyan magas, mint az alaptokú oktatásban való beruházásoké, és tel kell ismerni, hogy ez része az egész életen át tartó tanulásba történő kiegyensúlyozott, átfogó befektetésnek.**
- **Az új felnőttkori tanulási módszerek (pl. e-learning, on-line tanfolyamok stb) megfelelő használata javíthatja a felnőttkori tanulás gazdaságosságát, hatékonyságát és elérését.**
- **A szociális partnerségek elősegíthetik a költségmegosztó mechanizmusok alkalmazását a munkáltatók és az egyének között, felismerve hogyan lehet egyenlően megosztani a pénzügyi és nem pénzügyi terheket és előnyöket.**
- **A kormányok olyan politikai környezetet, jogi kereteket és ösztönzőket biztosítsanak, amelyek bátorítják és lehetővé teszik a munkáltatók, az egyének és a civil társadalmi szervezetek számára, hogy hozzájáruljanak a felnőttkori tanulás finanszírozásához.**
- **A felnőttoktatással és - ellátással foglalkozó közoktatási és szakoktatási és képzési infrastruktúra közös felhasználása csökkentheti a felnőttkori tanulás költségeit, és ágazatokon átnyúló szinergiákat és költségmegtakarítást eredményezhet az oktatásban és a képzésben.**
- **Az értékelés és ellenőrzés lehetővé teszi az egyedi finanszírozási eszközök hozzáadott értékének és költséghatékonyságának azonosítását. (Im.: 6p)**

Befejezésül

- A felnőttkori tanulás kifizetődő befektetés mind az egyénnek, mind a társadalomnak.
- Az előnyök indokoltá teszik a felnőttképzés finanszírozásának racionális végiggondolását, egy olyan költségmegosztást, amely az egyén és a társadalom hasznait is figyelembe veszi.
- *"A mi gazdasági rendszerünk legmegkülönböztetőbb vonása az emberi tőke növekedése. Enélkül csak kemény, kézi munka és szegénység lenne, kivéve azt, akinek a tulajdonából van bevétele."* (Schultz, 1993)

KÖSZÖNÖM

A

FIGYELMET